

בס"ד. משיחת ש"פ חוקת, יו"ד תמוז ה'תנשא

תרגום מאידית

בורא ומנהיג את העולם; ומזה יכול וצריך כל יהודי (שהנהגתו היום-יומית נקבעת ע"פ שני חשבונות אלו) ללמוד לימוד והוראה בעבודת השם.⁶

וכמו"כ מובן גם בנוגע ליום זה – יום השביעי בשבוע ויום העשירי בחודש [ובפרט שבמספרים אלו מודגש במיוחד החילוק בין ימי השבוע וימי החודש, כדלקמן ס"ג] – שהוא כולל בתוכו לימוד בעבודת האדם – הן מכל אחד משני מספרים אלו (שבעה ועשרה) בפני-עצמו (שהרי שני חשבונות אלו אינם תלויים אחד בשני), והן מחיבור שניהם יחד. היות שהם באים יחדיו ביום אַחַד (והרי זהו בהשגחה פרטית ובדיוק), ה"ז מורה על כך שיש ביניהם שייכות⁷ עד שהם נעשים דבר אַחַד (יום אַחַד המורכב משני מנינים: שביעי ועשירי).

וכיון שיום זה הוא שבת פרשת חוקת, ויום בחודש תמוז – ה"ז מורה שיש לזה שייכות עם הפרשה ועם החודש; וגם שייכות עם הימים המתברכים משבת זו⁸: (א) י"ב-י"ג תמוז, חג הגאולה דכ"ק מו"ח אדמו"ר (בשנת תרפ"ז⁹), (וב) שבעה עשר בתמוז

א. יום זה – ככל ימי השנה בלוח היהודי-תורני – מורכב משני מנינים: היום בשבוע, והיום בחודש¹. היום הוא היום השביעי בשבוע, יום השביעי (יום שבת קודש), והיום העשירי בחודש (תמוז).

שני מנינים אלו – "ימי השבוע" ו"ימי החודש" – מחוברים ע"פ שני חשבונות שונים, הקובעים את הלוח התורני: מהלך השמש – שבו תלויים ימי השבוע (ויהי ערב ויהי בוקר יום אחד² וכיו"ב, וכך ה"ז חוזר על עצמו בכל שבוע³: היום יום ראשון בשבת⁴ וכו'), ומהלך הלבנה – שבו תלויים ימי החודש.

כבכל ענין בתורה וביהדות (במכל-שכן מכל מאורעות העולם⁵), אין שני מנינים אלו מקריים ח"ו, אלא הם נקבעו כך בכוונה ובדיוק ע"י הקב"ה. הם משקפים שני סדרים באופן שבו הקב"ה

(1) וממנו נשתלשל שכן הוא בלוח אה"ע (שמונין לחמה – סוכה כט, א. מכליתא בא יב, ב. בר פ"ו, ג. זח"א רלו, סע"ב), שמחלקים שנת החמה ל"ב חלקים-חדשים, אבל חלוקה זו היא רק הסכם לבד ולא שהוא כן בתולדה" (ד"ה החודש תנ"ד – ע' קלו) ע"י מהלך החמה עצמו (כי "אין לשמש חודש כלל" – ראב"ע בא שם), ולא כמו חלוקת החדשים ע"י מהלך הלבנה (כפי שהוא בבנ"ס), שבכל כ"ט יום וחצי (וב' ידות שעה וע"ג חלקים) נעשה סיבוב חדש דהלבנה (ר"ה כה, א. רמב"ם הל' קדה"ח פ"ו ה"ג. ועוד).

(2) בראשית א, ו.

(3) ראה לקו"ת שה"ש כה, סע"א. סה"מ תרע"ה ע' רסט. תש"ד ע' 192. תש"ה ע' 167. וראה גם אוה"ת שבועות ע' פו. אוה"ת ברכה ע' א'תצא. א'תצט. ובכ"מ.

(4) כמ"ש בשיר של יום.

(5) ראה חתר שם טוב (הוצאת "קה"ת") הוספות סק"ט ואילך. וש"נ.

(6) במכ"ש מתורת הבעש"ט, שכל דבר ודבר אשר האדם רואה או שומע הוא הוראת הנהגה בעבודת השם (שם סק"ז ואילך. וש"נ).

(7) וכמוכן מהא דובחים (צא, רע"א) שקדושת (מוספי) ראש חודש "אהני למוספי שבת". וראה גם לקו"ש חט"ז ע' 481.

(8) ראה זח"ב סג, ב, פח, א.

(9) אותיות תפוז"ר. – ולהעיר שבמזמור תהלים המתאים למספר שנותיו של בעל הגאולה שמחתילים לומר ב"ב תמוז (יום הולדתו) השתא (מזמור קי"ב) – נאמר (בפסוק ט) "פוזר נתן לאבינונים".

שנאמרה לבנ"י ("מצוה ראשונה שנצטוו ישראל" 17) לראשונה ביציאת מצרים. ומבואר בכ"מ 18, שזוהי התחלת העבודה דבנ"י בתורה ומצוות שלמעלה מהבריאה.

וברוחניות הענינים: ימי השבוע קאי על סדר הבריאה כפי שנבראה במילואה ע"י הקב"ה, "עולם על מילואו נברא" 19, כמ"ש 20 "אלה תולדות השמים והארץ בהבראם", תולדות מלא כתיב 21. ימי החודש קאי על ההוספה והידוש (חודש מלשון חידוש) 22 שנפעל בהבריאה ע"י עבודת האדם 23, כמאחז"ל 24 "אשר ברא אלקים לעשות 25 – לתקן", עד שפועלים חידוש ושלמות בכל הבריאה (אפילו לגבי שלמות הבריאה מצ"ע),

(בשבת הבאה 10).

וגם ועיקר: שייכות עם הגאולה האמיתית והשלימה – הענין הכי עיקרי שהזמן גרמא, כמדובר כמ"פ, ובפרט לאחרונה 11.

ב. החילוק הכללי בין ימי השבוע וימי החודש הוא: שבעת ימי השבוע אינם תלויים במעשה האדם, אלא הם נקבעים מלמעלה, מצד סדר מעשה בראשית כפי שקבע אותו הקב"ה, שעל-ידי-זה ש"ויהי ערב ויהי בוקר" (ע"י מהלך השמש) עובר במילא יום, ועוד ששה ימים (היקפים), ובמילא בא יום השביעי, וקדושת שבת – כדברי חז"ל 12 (בנוגע לקדושת שבת) ש"שבת מקדשא וקיימא (מששת ימי בראשית)". משא"כ (ימי ה)חודש תלויים בקביעות בית-דין 13, "ישראל דקדשינהו לזמנים.. ישראל דקדשינהו לראשי חדשים" 14 (ולכן אומרים "מקדש ישראל והזמנים", ש"צריך להקדים קדושת ישראל לקדושתן, שעל ידי קדושת ישראל נתקדשו הם ואילו לא נתקדשו ישראל לא היו קובעים חדשים וקוראין מועדים בבית-דין" 15).

וכפי שהוא גם בפשטות הענינים: שבעת ימי בראשית (ויום השבת) היו מיד בתחלת הבריאה (כמסופר בהתחלת התורה). משא"כ קידוש החודש ("החודש הזה לכם גו" 16) הוא מצוה

10 ראה לעיל ח"ב ע' 430 הערה 6.

11 שיחת כ"ח ניסן (לעיל ע' 115 ואילך), ושיחות והתועודיות שלאח"י.

12 ביצה ז, א (ובפרש"י). וראה תו"א יתרו סט, סע"ג.

13 ועד שאחז"ל (שמו"ר פט"ו, ב. דב"ר פ"ב, יד) שהקב"ה אומר לב"ד של מעלה "אני ותאם נלך אצל ב"ד של מטה כר". ועד כדי כך, ש"אתם אפילו שוגגין אתם אפילו מזידין כר" (ר"ה שם).

14 ברכות מט, א.

15 פרש"י ביצה שם ד"ה אטו.

16 בא שם.

17 פרש"י ר"פ בראשית.

18 ראה אוה"ת בא ע' רסב. סה"מ אע"ר ע' רסב. עטר"ת ע' קצו. תרפ"ד ע' פב. מלוקט ח"ב ע' רפג ואילך. ח"ג ע' פב ואילך.

19 ראה ב"ר פי"ד, ז. פי"ג, ג.

20 בראשית ב, ד.

21 ב"ר עה"פ (פי"ב, ו).

22 ראה ראב"ע שם. ס' השרשים לר' יונה אבן ג'נאה ולהר"ק ערך חודש.

23 דאע"פ שמהלך הלבנה ומולד הלבנה (בראש חודש) הוא חלק מהבריאה, הרי קביעת וקדושת ראש חודש כמנין הזמן תלוי בב"ד, ועד ש"אתם אפילו שוגגין אתם אפי' מזידין" כנ"ל.

ומה שאמחז"ל (שמו"ר פט"ו, יא) "משבחר הקב"ה בעולמו קבע בו ראשי חדשים (ושנים) –

(א) ה"ז דוקא ע"י בחירת הקב"ה בעולמו (ולא ע"י בריאת העולם מצ"ע). כי ענין החודש (מלשון חידוש) הוא למעלה מהבריאה. (ב) אמיתית הענין

חדשי השנה נעשה דוקא ע"י מצות קידוש החודש (שע"י ב"ד), "החודש הזה לכם ראש חדשים

ראשון הוא לכם לחדשי השנה" (וראה שמו"ר שם: "מכאן ואילך הרי מסורה בידכם ברושתכם אם

אמרתם הן הן אם אמרתם לאו לאו, מ"מ יהא החודש הזה לכם") – ראה ד"ה החודש תשל"ט (סה"מ מלוקט ח"ג שם).

24 ראה ב"ר פי"א, ו ובפרש"י. וראה אוה"ת

בראשית (כך ג) ע' תקיד ואילך.

25 בראשית שם, ג.

שבע (מדות) בהבריאה, גם הגילוי דג' מוחין.

ובעבודת האדם: על הכתוב³² "אל תצר את מואב" – מבואר בחסידות³³, שבזמן הזה ניתנו לבנ"י שבע הארצות, כיון שעיקר העבודה בזמן הזה הוא לברר ולזכך את שבע המדות (והעבודה בשלשה המוחין, הוא בכדי לפעול על המדות), אבל בגאולה האמיתית והשלימה ינתנו כל עשר הארצות (גם קיני קניזי וקדמוני³⁴), כיון שאז תהי' עבודת השם בתכלית השלימות, ותהי' העבודה דג' מוחין (גם) לעצמו (עד השלימות ד"אלה תולדות פרץ" שלמעלה מ"אלה תולדות השמים והארץ בהבראם")³⁵.

ד. הפעולה דשני הענינים דשבעה ועשרה קשורה בזה שבהבריאה עצמה נמצאות שתי דרגות אלו:

בתורה שבכתב נאמר שהעולם נברא בשבעה ימים, "ויכלל³⁶ אלקים ביום השביעי מלאכתו"³⁷; בתורה שבעל-פה

"שמים חדשים וארץ חדשה"²⁶ – שיהי' בגאולה האמיתית והשלימה, כשיהי' "אלה תולדות פרץ גו' (וישי הוליד את דוד)"²⁷, תולדות מלא²⁸ (למעלה מתולדות מלא בבריאת השמים והארץ).

ובשרש הענינים מקור חילוק זה הוא משתי הדרגות באלקות: אלקות שבערך להבריאה, ומתלבשת בהבריאה (שבויע); ואלקות שלמעלה מהבריאה (חודש).

ג. ויש לומר שזה משתקף במיוחד בהחילוק בין יום השביעי (בשבוע) ויום העשירי (בחודש) – שני המנינים דיום זה:

שביעי מורה על שלימות ההיקף דהבריאה – שבעת ימי בראשית, שבעת ימי ההיקף²⁹. ובשרשם – שבע המדות שבהן נברא העולם, שבעת הימים (יום ראשון – חסד, יום שני – גבורה, עד יום השביעי – מלכות)³⁰. הדרגא באלקות שבורא ומתלבש בעולם.

עשרה קשור (גם) עם הדרגא באלקות שלמעלה מהעולם – עשר הספירות, הכוללות את שלשה המוחין שהם למעלה מן(מקור ה)עולם³¹;

והגילוי דבחי' עשרה (אלקות שלמעלה מהעולם) נפעל ע"י עבודת האדם, שמוסיף ומחדש (על הבריאה שנבראת בשבע מדות) את ההמשכה דג' מוחין, באופן שנעשה שלימות הגילוי דעשרה – נוסף על הגילוי דבחי'

26 ישעי' סה, ז. טו, כב. וראה לקו"ת שה"ש בסופו (נא, ג). ספר הליקוטים דא"ח – צ"צ ערך לע"ל ע' תריב ואילך. ועוד.

27 רות ד, יח. כב.

28 ב"ר שם. שמו"ר פ"ל, ג.

29 ראה שו"ת הרשב"א ח"א ס"ט.

30 ראה סה"מ תרע"ח, תש"ד ותש"ה

שבהערה 3.

31 ראה סה"מ תש"ח ע' 273. ובכ"מ.

32 דברים ב, ט.

33 ד"ה אל תצר את מואב לאדמו"ר האמצעי – מאמרי אדהאמ"צ דברים ח"א בתחלתו.

34 לך לך טו, יט ובפרש"י.

35 ומעין זה הי' לפני זה – כמסופר

בפרשתנו* ע"ד כיבוש והתיישבות בני"י בארץ סיחון ועוג, שבה נכלל חלק מארץ עמון ומוואב (ראה גיטין לה, א. וש"י), שהם מהשלש ארצות, קיני קניזי וקדמוני, ש"עתידים להיות ירושה לעתיד" (פרש"י שם). וי"ל שהפתיחה וההכנה לשלימות כיבוש וירושת הארץ לע"ל (עשרה) נעשתה ע"י ההתיישבות בארץ סיחון ועוג – שבפרשתנו (וראה בארוכה שיחת ש"פ חוקת תש"ג). וראה לקמן ס"ט, שמעין וטועמי' דגילוי זה (דג' מוחין) נעשה ע"י הפצת המעיינות הוצה.

36 בראשית ב, ב.

37 ד"מה הי' העולם חסר מנוחה, באת שבת באת מנוחה, כלתה ונגמרה המלאכה" (פרש"י עה"פ, וראה גם ב"ר פ"ג, ט. פרש"י מגילה ט, א ד"ה ויכל. תוד"ה חצבה – סנהדרין לה, א).

(* בשיעור חזומש דיום השבת (שביעי עד סיום הפרשה). עשירי בתמוז.

ה. בשני ענינים אלו – דשביעי (שבו) ועשירי (חודש) – יש בזה מה שאין בזה:

המעלה דשביעי היא – שזוהי שלימות הבריאה כפי שהקב"ה ברא אותה מלכתחילה, טוב ושלמות מלכתחילה. וגם – שזוהי השלימות (גילוי אלקות ב) הבריאה עצמה, כפי שהיא מתלבשת באופן פנימי בגדר הבריאה (כפי שנבראה מלכתחילה).

המעלה דעשירי היא – שפועל (ע"י עבודת האדם) גילוי אלקות שלמעלה ממדידה והגבלה דהבריאה. ובלשון הכתוב⁴⁴ – "העשירי יהי קדש", הדרגה דקדש מלה בגרמי, שנעלה לגמרי (קדש מופרש ומובדל) מענינים אחרים ("גרמי"), ועאכו"כ דגדר העולם.

- גם שבת (יום השביעי) היא בדרגת (שבת) קדש, אבל זהו כפי שהקדושה בגרמי⁴⁵ – אך זהו כפי שהקדושה נמשכת מלמעלה (מקדשא וקיימא), משא"כ "העשירי יהי קדש" נפעל ע"י עבודת⁴⁶ התחתון⁴⁷, שמגיעה (בקדש) מלה בגרמי (בעצמה) למעלה מהמשכה מלמעלה⁴⁸.

מאמרות) תהי' לע"ל חידוש בהבריאה (שנברא בעשרה מאמרות), "שמים חדשים וארץ חדשה".

(44 בחוקותי כז, לב. וראה זח"ב רעא, א.

(45 זח"ג צד, ב. וראה סידור (עם דא"ח) ר, סע"ג ואילך. ועוד.

(46 כפי שהוא גם בפשטות הענין ד"העשירי יהי קדש" שנאמר במעשר בהמה, שקדושת הבהמה העשירית נעשית ע"י פעולה: יציאת הבהמה מן היד (ויציאה מן הכלל ע"י מנין האדם). ראה לקו"ש ח"ז ע' 362 ואילך.

(47 ולהעיר ש"מלה בגרמי" הוא בלשון תרגום (ולא בלשון הקודש), המורה על העבודה והפעולה בעולם (ראה תו"א משפטים עז, ד, עח, ג).

(48 כמבואר בכ"מ העילוי דאתעדל"ע הבאה ע"י אתעדל"ת לגבי האתעדל"ע הבאה מצ"ע (לקו"ת שה"ש כג, ד ואילך. וראה סה"מ מלוקט ח"ג ע' צג"ד).

– "תורה בפירושה ניתנה"³⁸ – נאמר [בפרק שלומדים בשבת זו³⁹] ש"בעשרה מאמרות נברא העולם", ויש לומר, שזה מתאים לזה שהחילוק שבין תורה שבכתב ותורה שבעל-פה הוא ע"ד החילוק בין שבעה ועשרה:

תושב"כ ניתנה מלמעלה מהקב"ה⁴⁰, ולא שייך שאדם יוסיף בה ח"ו. מצד דרגא זו דהמשכת אלקות מלמעלה (תושב"כ) שלימות הבריאה היא באופן דשבעה. וזה נותן כח לעבודה דבירור שבע המדות, גילוי אלקות בערך ובגדרי העולם.

תושבע"פ נתגלתה רובה ע"י העבודה ויגיעה בכח עצמם (בדרך עיון ופלפול) של חכמי ישראל במשך הדורות ("שלומדים מפי דעתם באחת מן המדות שהתורה נדרשת בהם... (או) שעשאוּם סייג לתורה"⁴¹), שע"י נתחדשו ריבוי דינים ופרטים בהתרי"ג מצוות⁴². ולכן ההדגשה שם ש"בעשרה מאמרות נברא העולם", מצד עבודת המטה בתורה (תושבע"פ) ובעולם – רואים בבריאה בחי' עשר.

וזה נותן כח לעבודה בכח עצמו – "לעשות לתקן" – לפעול הוספה וחידוש בבריאה, הגילוי דבחי' עשר בתכלית השלימות ע"י העבודה בעולם, עד לשלימות ד"אלה תולדות פרק" (חידוש בבריאה⁴³).

(38 הקדמת הרמב"ם לספרו היד בתחלתה.

(39 אבות פ"ה מ"א.

(40 ראה בארוכה פתיחת הרמב"ן עה"ת. וראה גם פיה"מ להרמב"ם סנהדרין פ' חלק ביסוד הח'.

(41 רמב"ם הל' ממרים פ"א ה"ב. וראה ס' השיחות תשמ"ט ח"ב ע' 725.

(42 ראה בארוכה המשך תרס"ו ע' עח ואילך. ע' צ ואילך. ע' שפג ואילך.

(43 שמזה מוכן שהוא חידוש וגילוי נעלה יותר מבחי' העשרה מאמרות שבהן נברא העולם ע"י הקב"ה [וגם גילוי ענין זה הוא בתורה], שהרי ע"י עבודת האדם (בתקין העולם שנברא בעשרה

ו. עפ"ז תוכן השייכות עם שבעה עשר בתמוז (שבשבת הבאה, ובמילא ה"ז תענית נדחה), שמתברך משבת זו, עשירי בחודש:

שבעה עשר (בתמוז) הוא בגימטריא טוב, כיון ששלימות הטוב היא כאשר ישנו גם גילוי הטוב הפנימי – טוב בלי גבול – שמוסתר ומתגלה ע"י עבודת האדם.

כידוע שיום תענית בפנימיותו – יום רצון לה"ש⁵³. ועל-ידי-זה מתגלה הטוב הפנימי בענין הבלתי-רצוי שבגללו צמים (התגלות פנימיות האהבה דהקב"ה לבנ"י, כמשל המלך הרוחץ בעצמו בנו יחידו מרוב אהבתו⁵⁴) – כפי שיתגלה בגאולה האמיתית והשלמה כאשר "כל הצומות האלו .. עתידים להיות ימים טובים וימי ששון ושמחה, שנאמר⁵⁵ כה אמר ה' צבאות צום הרביעי .. יהי' לבית יהודה לששון ולשמחה ולמועדים טובים"⁵⁶.

ויש לומר, שהטוב הפנימי (בטו"ב תמוז) בא בגלוי כאשר שבעה עשר בתמוז חל ביום השבת – יום השביעי (כבקביעות שנה זו), שאז לא צמים, כיון שבשבת "איך עצב בה"⁵⁷, ואדרבה – מצוה "לענגו בעונג אכילה ושתית"⁵⁸, ענינו של שבת הוא עונג, במילא ה"ז דוחה את התענית, ואסור לצום אז.

זאת אומרת, שבשבעה עשר בתמוז שחל להיות בשבת ישנם שתי המעלות

ועפ"ז מובן העילוי דיום זה [ובכלל – דכל יום, מצד זה שמאחד יום בשבוע ויום בחודש, כנ"ל, אבל זהו בגלוי ובהדגשה יתירה ביום זה] – יום השיעי בשבוע ויום העשירי בחודש: החיבור (באותו היום) דשתי המעלות הנ"ל, גבול ובלוי גבול, גילוי אלקות בעולם וגילוי אלקות שלמעלה מהעולם, וחיבור שניהם יחד – שאלקות שלמעלה מהעולם נמשכת במציאות העולם עצמה⁴⁹.

ויש לומר שענין זה מרומז גם בכך שהחיבור דשביעי (ז) ועשירי (י) הוא שבעה עשר (י"ז), בגימטריא טוב – (וטוב סתם בלי תואר והגבלה – כולל בתוכו טוב למעלה וטוב למטה [בלשון חז"ל⁵⁰: טוב לשמים וטוב לבריות], טוב שהוא גלוי מלכתחילה (מצד הבריאה) – כמ"ש בנוגע למעשה בראשית, "וירא אלקים כי טוב"⁵¹, עד (כמו שכתוב⁵² בסיום הבריאה ביום השישי) "וירא אלקים את כל אשר עשה והנה טוב מאד", וטוב (הנעלם מצ"ע) שנתגלה ע"י עבודת האדם ("לעשות – לתקן"), ז.א. שיי"ז בגימטריא "טוב" כולל הן טוב שבעולם (ז) והן טוב בל"ג שלמעלה מהעולם (י').

49 ואף שעשרה מצ"ע כולל גם השבע (מדות) בהוספת שלשה (מוחין), הרי זהו כפי שהשבעה הם חלק מהמעלה (שבעשורה, היינו (א) שמציאות העולם (שבעה) נתעלית לדרגת עשרה שלמעלה מעולם (ולא שהגילוי אלקות מתלבש בעולם עצמו, כפי שהוא במדרגות), (וב) דרגת עשרה היא בערך ושייכת לדרגת העולם (ולא למעלה ממנו לגמרי). משא"כ כשיום זה הוא יום שביעי בפ"ע (בימי השבוע) ויום עשירי בפ"ע (בימי החודש), ה"ז מורה על חיבור ב' המעלות: השלימות דגילוי אלקות במציאות העולם עצמה (שביעי בפ"ע), והשלימות דגילוי אלקות שלמעלה לגמרי מעולם (עשירי בפ"ע), וחיבור שניהם יחד.

50 קידושין מ, א.

51 בראשית א. ד. יו"ד. יב. יח. כא. כה.

52 שם לא.

53 ישעי נח, ה. וראה אגה"ת ספ"ב.

54 תניא אגה"ק סכ"ב (קלד, סע"ב). וראה בארוכה אגה"ת מסעי (כרך ד) ס"ע אישפד ואילך

– לענין ד' הצומות.

55 זכר"ח, ח, יט.

56 רמב"ם סוף הלי' תעניות.

57 משלי יו"ד, כב. ירושלמי ברכות פ"ב

סה"ז. הובא בתוד"ה מאן דאמר – מו"ק כג, ב. –

ואמרו חז"ל "וביום שמחתכם אלו השבתות" (ספרי

בהעלותך יו"ד, יד).

58 שו"ע אדה"ז או"ח ר"ס רמב.

שם (כל-כך⁶³) ענין בלתי רצוי (חטא) שיצטרכו עליו תענית (שבאה "מפני הצרות שאירעו בהן כדי לעורר הלבבות לפתוח דרכי התשובה" על "מעשינו הרעים ומעשה אבותינו שהי' כמעשינו עתה עד שגרם להם ולנו אותן הצרות"⁶⁴).

משא"כ מצד דברי קבלה (בערך ל"דברי תורה"), שפוסקים את ההלכות ע"פ הערכת מצב העולם בפועל למטה (ע"ד תושבע"פ לגבי תושב"כ כנ"ל) – הרי, כיון שמצד העולם למטה (שבו ניתנה בחירה בטוב או בהפכו), יכולה להיות ירידה ע"י החטא ר"ל, לכן באות התעניות לתקן זאת ע"י עבודת התשובה ההוספה והחידוש שנפעל בבריאה ע"י עבודת האדם (יותר מכפי שישנו בבריאה מצ"ע).

מן התורה נמצא בגילוי (בעיקר) הטוב הגלוי בהבריאה; משא"כ ע"י דברי קבלה (ועד"ז תושבע"פ בכלל) מתגלה גם הטוב הנעלם שישנו למטה, כולל – הטוב הפנימי בצום דשבעה עשר (טו"ב) בתמוז, כפי שיתגלה לע"ל כאשר יהפכו ימים אלו לששון ולשמחה.

ז. ועפ"ז מובן הכח דשבת לדהות תענית: כיון ששבת היא מן התורה הרי היא קשורה עם גילוי הטוב מלמעלה (שביעי), "וקראת לשבת עונג"⁶⁵, לכן

63 אלא שמכיון שכל הענינים – גם ענין התשובה (על החטא) – נמשכים מן התורה, וליכא מידי דלא רמיזא באורייתא (ראה זח"ג רכא, א. וראה תענית ט, א). – לכן, יש תענית דיוהכ"פ מן התורה, "לכפר על בני ישראל מכל חטאתם" (אחרי טז, לד)*.

64 רמב"ם הל' תעניות רפ"ה.

65 ישע"י נח, יג.

(* וראה שייחת צום גדלי' ש.ו. (לעיל ח"א ע' 33), שימי הצומות שמדרבנן נמשכים מצום יוהכ"פ (שמה"ת), כיון שכל המצוות זרבנן "יוצאות ומשכות ממצוות התורה" (דוגמתן) – תניא אגה"ק טכ"ט (קנ, טע"א).

יחדיו: שלימות הטוב למעלה – שביעי (שבת), והשלימות דגילוי טוב הנעלם שבא ע"י עבודת המטה – עשירי.

והכח לזה בא מכפי ששני הענינים (שבת וצום שבעה עשר בתמוז) נמצאים בתורה (ע"ד האמור לעיל (ס"ד) שהכח לעבודה דשביעי ועשירי בא מכך שבתורה ישנם שני הענינים, שבעת ימי בראשית בתושב"כ, בעשרה מאמרות נברא העולם בתושבע"פ):

הטעם הפשוט לאיסור תענית בשבת הוא, כיון ששבת (ומצות עונג שבת) היא מן התורה⁵⁹, הרי היא דוחה את התעניות שהן מדברי קבלה⁶⁰.

וי"ל הביאור בזה בפנימיות הענינים, ובהקדים הטעם לכך שכל התעניות – מלבד יוהכ"פ – הן מדברי קבלה ולא מן התורה:

הטעם לזה יש לומר ע"פ החילוק המדובר לעיל בין תורה שבכתב ותורה שבע"פ: מן התורה – תורת חט"ט⁶¹ – אין ענין דתענית (מלבד יוהכ"פ⁶²). זאת אומרת: מן התורה – כפי שהעולם הוא מצד למעלה (מצד בריאתו ע"י הקב"ה) – הרי הוא במילואו ובשלימותו, ואין

59 וואף האומרים שהוא (מצות עונג שבת) מדברי קבלה.. מ"מ להתענות לגמרי ד"ה אסור מן התורה" (שו"ע אדה"ז אר"ח סרפ"ח ס"ז).

60 רמב"ם הל' תעניות פ"ה ה"ה.

61 משלי לא, כו.

62 וגם בנוגע ליוהכ"פ מבואר ש"חאבת הקב"ה לישראל שלא ציוום להתענות אלא יום א' בשנה ולטובתם לכפר עונותיהם וציוום שיאכלו וישתו תחלה שלא יזיק להם העינוי. ויתירה מזה: נאמר (אמור כג, לב) "וענינתם את נפשותיכם בתשעה לחודש", "שהוציא הכתוב את האכילה בלשון עינוי ולא אמר בפירוש שיאכלו וישתו, לומר לך שהאוכל ושותה בתשיעי מעלה עליו הכתוב כאילו ה' מתענה בו (בתשיעי ועשירי) מחמת מצות הקב"ה שצוה להתענות בו כו' שהאוכל ושותה בתשיעי שכרו הרבה מאד כאילו ה' מתענה בט' וי' כו'" (שו"ע אדה"ז אר"ח ר"ס תרד). וראה הערה הבאה.

השביעי (שבת) ועשירי (בחודש) – החיבור דהטוב הגלוי והטוב הנעלם (שמתגלה ע"י עבודת המטה) – נמשכת הברכה (מלשון המשכה⁶⁸) ונתינת כח לשבת הבא לפעול את החיבור דב' המעלות בשבת שבעה עשר בתמוז: גילוי הטוב דשבת (הבא מלמעלה), וגילוי הטוב הפנימי בשבעה עשר – (בגימטריא) ט"ו ב – בתמוז.

ויש לקשר זה גם עם כ"ש שבשבעה עשר בתמוז נשתברו הלוחות⁶⁹: בענין דשבירת הלוחות ישנו טוב פנימי (שעל-ידו נוסף הריבוי בתורה בלוחות השניות יותר מכפי שהי' מצד לוחות הראשונות, כדאיתא במדרש⁷⁰). ולכן אמר הקב"ה למשה⁷¹ "יישר כחך ששברת": העילוי מתגלה דוקא ע"י "כחך" של האדם (עבודת המטה) – ע"ד המעלה דעבודת התשובה (אלא שבזה מקבלים אח"כ גם את הסיוע מהקב"ה, שאומר "יישר כחך").

ובשבת שלפני זה – שהיא בתוך הארבעים ימים הראשונים שהי' משה בהר סיני, קודם שבירת הלוחות – מודגש בגלוי המעלה דלוחות ראשונות – עבודת הצדיקים, מצד זה ש"עשה האלקים את האדם ישר"⁷², אלא שבזה ישנה גם המעלה דעשירי שבא ע"י עבודת המטה⁷³ (ע"ד לאתבא⁷⁴ צדיקא בתיובתא)⁷⁵.

68 ראה תו"א מקץ לו, ג. ובכ"מ.

69 משנה תענית כו, א"ב.

70 שמור"ר רפמ"ו.

71 שבת פז, א. ושי"ו. הובא בפרש"י עה"ת

ס"פ ברכה.

72 קהלת ז, כט.

73 ראה בארוכה שיחת ש"פ שלח תש"נ.

74 מאמר הזהר, הובא בלקו"ת שמע"צ צב,

ב. שה"ש נ, סע"ב. מאמרי אדה"ז תקס"ב ח"ב ע'

תקלד. – וראה ח"ח קג, ב.

75 חזו ג' החילוק בין הענין ד"שבעה-עשר"

בשבת זו ו"שבעה עשר בתמוז" (בשבת הבאה): אף

אין מקום לתענית⁶⁶ אז [מלבד יוהכ"פ שהוא מן התורה].

אבל ביחד עם זה ישנה בשבת שבעה עשר בתמוז גם המעלה דגילוי טוב הפנימי דהתענית (בחי' עשר), כיון שבמקום לצום מצוה לענגו בעונג אכילה ושתי', והוא יום שמחה, מעין וכהכנה לדחיית התענית בשלימות לע"ל, כאשר יהפכו ימים אלו לששון ולשמחה [כפתגם הידוע⁶⁷ בנוגע לשבעה עשר בתמוז שחל בשבת: הלואי שיהי' נדחה בשלימות ויהפך לששון ולשמחה].

ובזה מתוסף עוד יותר ע"י שבת עשירי בתמוז: כאשר שבעה עשר בתמוז חל בשבת, הרי השבת שלפני זה – שממנו מתברך שבת שבעה עשר בתמוז – הוא תמיד יום עשירי בחודש (תמוז). ויש לומר ע"ד הרמז: מענין

66 ומה שהתירו חכמים להתענות תענית חלום בשבת – הרי זה (החלום) לא מצד סדר הבריאה מצ"ע (שהוא טוב), אלא "הוראה מן השמים" * (ולכן אם הרהר ביום וחלם כלילה לא יתענה עליו כלל בשבת ככל ענין שאין בזה הוראה מן השמים כלל" – שו"ע אדה"ז או"ח סרפ"ח סוס"ז). כלומר: תענית חלום שייך דוקא בזמן הזה קודם המצב ד"זאת רוח הטומאה אעביר מן הארץ" (זכרי' יג, ב), שאז התירו לו חכמים להתענות תענית חלום "בשביל שיקרע לו גזר דינו" (שו"ע אדה"ז שם ס"ב).

ולהעיר מטעם השני שמביא (בשו"ע אדה"ז) שם (להיתר תענית חלום בשבת) "לפי שאין כאן ביטול עונג שבת לגמרי כיון שנפשו עגומה עליו כשביל חלומו אם לא יתענה, ואם יתענה בטוח הוא שיקרע גזר דינו, א"כ הרי התענית הזה תענוג הוא לו, ו"לא יתענה עליהם בשבת אא"כ התענית עונג לו כו' שיש לו עונג מהתענית יותר ממה שיהי' לו כשיאכל וישתה" (שם ס"ז).

67 ספר השיחות ה"ש ע' 157. נת' בארוכה בלקו"ת י"ז תמוז (נדחה) תשמ"ח. שיחת ש"פ בלק, י"ז תמוז (נדחה) תשמ"ח (ס' השיחות ח"ב ע' 526 ואילך).

* ואף מראין מראין לו לאדם אלא מהרהורי לבו" (ברכות נה, ע"ב. וראה חז"א קפג, א) – ה"ז רק ע"פ רוב, ותורה על הרוב תדבר (ראה מו"ח פ"ג פל"ד).

באופן דכלות הנפש למעלה מהגבלת הגוף – ע"ד הענין דעשרה, שמגיע לבלי גבול (שלמעלה מהעולם). שוב הוא העבודה מלמעלה למטה – להמשיך אורות בכלים למטה, העבודה בתור נשמה בגוף דוקא, שלזה צריכים להמשיך ע"פ הכלים וגדרים דהגוף והבריאה – ע"ד הענין דשבעה (גדר הבריאה). ושלימות העבודה היא כחיבור שניהם יחד: ביחד עם הרצוא וכלות הנפש צריכה להיות העבודה בתור נשמה בגוף, ובהרצוא צריכה להיות מורגשת הכוונה שצריכים להמשיך זאת למטה; ובהשוב גופא צריך להיות מורגש ש"על כרחק אתה חי" 80 כיון שבהיותו נשמה בגוף נמצא הוא ברצוא תמידי למעלה.

[ובפרטיות יותר יש לומר, שבהענין דחודש (לבנה) ישנם בהדגשה שני הענינים דרצוא ושוב – "ונפקד כי יפקד מושבך" 81: מיעוט הלבנה ("יפקד מושבך") מורה על ביטולה, שבא מצד הרצוא שלה לקבל (אור השמש, אור המשפיע), ואידי דטריד למיבלע לא פליט 82; וזה מביא אח"כ למולד הלבנה מחדש ("ונפקדת") – בבחי' שוב, גילוי אור הלבנה מחדש, "להאיר על הארץ" 83].

ט. ע"פ הנ"ל תובן גם השייכות עם חג הגאולה, י"ב י"ג תמוז שמתברך ובא בתוך ג' הימים הראשונים משבת זו 84, עשירי בתמוז 85:

(80) אבות ספ"ד.

(81) שמואל"ב כ, יח.

(82) ראה חולין ח, ב.

(83) בראשית א, ז.

(84) "בתר שבתא" (פסחים קו, סע"א).

(85) להעיר ששבת שעברה היתה ג' תמוז, התחלת הגאולה. ושבת זה, עשירי בתמוז, בא לאחרי שעברו ד' ימי השבוע מאז – העברה בכיורו הז' מידות, וכיחד עם זה העבודה בג' מוחין (דג' תמוז) – נעשה

ח. ולהוסיף השייכות עם פרשת השבוע דשבת זו – פ' חוקת:

הטעם לכך שנאמר "זאת חוקת התורה" על מצות פרה אדומה (אע"פ שהיא לכאורה רק מצוה אחת בתורה) – מבואר בחסידות 76, כיון שמצות פרה אדומה כלולה משני הענינים דרצוא ושוב: שריפת הפרה (רצוא), "ונתן מים חיים אל כלי" 77 (שוב), שבשני ענינים אלו דרצוא ושוב מתחלקת כללות התורה 78: התשוקה ורצוא באהבה כרשפי אש דבנ"י להתעלות ולהכלל באלקות; ההמשכה ושוב להמשיך אלקות למטה, ולעשות דירה לו יתברך בתחתונים 79.

ויש לומר שרצוא ושוב הם ע"ד החילוק בין שבעה (ימי השבוע) ועשרה (ימי החודש): רצוא מורה על עבודת התשוקה ועלי' למעלה מן העולם, עד

שגם שבעה עשר בתמוז כולל המספר שבעה (נוסף על מספר עשרה), הרי בשבעה עשר בתמוז, הטוב (שבעה עשר), גם דבחי' שבע, הוא רק במספר ימי החודש, המורה על החידוש הבא ע"י עבודת המטה, כי שבעה עשר בתמוז הוא בגלוי יום תענית. וצריכים להפכו ע"י עבודת התשובה (אלא שכשחל ביום השבת, יום השביעי, יש בזה גם הכה דטוב גלוי (שביעי) של יום השבת). ואילו בשבת עשירי בתמוז – הרי שביעי ועשירי הם ב' מנינים שונים (שביעי בימי השבוע, ועשירי בימי החודש), כי זהו לפני היירידה דשבעה עשר בתמוז. ויש שם בגלוי רק המעלה דשביעי והמעלה דעשירי (הבא ע"י עבודת האדם), והיבורם יחד – ע"ד לאתבא צדיקיא בתיבתא. ועצ"ע.

(76) לקו"ת ויש פרשתנו (נו, ב). ובכ"מ.

(77) פרשתנו יט, ז.

(78) ולהעיר ש"רצוא ושוב" בגימטריא תורה (לקו"ת בחוקותי מט, ג), תרי"א (פ"י הראב"ד לספר יצירה פ"א מ"ב), אותיות יראת – כנגד התרי"א מצוות התורה ששמעו ישראל מפי משה (מלבד אנכי ולא יהי' ש"מפי הגבורה שמענום" – מכות כד, רע"א). ויש לומר, שבזה מרומו שהענין דרצוא ושוב (כללות התורה) בא ע"י עבודת המטה (תרי"א מצוות ששמעו מפי חשה).

(79) ראה תנומא נשא טז. ועוד. תניא רפ"ו. ובכ"מ.

הוא ע"י פנימיות התורה. וכפי שרואים בפועל, שע"י הבנת פנימיות ונשמת הדבר, אפשר לראות שם גם את הטוב הנעלם, אע"פ שבגלוי אין רואים זאת, או שרואים להיפך (היפך הטוב).

ועפ"ז יש לומר, הגם שתושבע"פ בכללות נתגלתה ע"י עבודת האדם למטה, ה"ז בהדגשה יתירה בהגילוי דפנימיות התורה – כיון שבכדי לגלות את בחי' סתים דאורייתא (ועל-ידי-זה הסתים דקוב"ה), שלא ניתנה בגלוי למטה – צריכים להגיע דוקא ליגיעה דעבודת האדם [ע"ד המעלה דלוחות שניות לגבי לוחות ראשונות, ובכלל – דתושבע"פ לגבי תושב"כ].

וזהו אחד הטעמים לכך שהגילוי דפנימיות התורה (הג' מוחין קיני קניזי וקדמוני) שמתוספים לעתיד לבוא) בא דוקא ע"י העבודה ב"אריכות הגלות הזה" (שלא בערך ארוך מגלות מצרים שהביא לגילוי דתורה הנגלית במ"ת)⁹¹, ומעין זה ("טועמי' חיים זכו"⁹²) בדורות האחרונים (דוקא) דגלות, החל מ"מצוה לגלות זאת החכמה" בזמן האריז"ל⁹³, ואח"כ באופן ד"פיוצו מעינותיך חוצה" ע"י הבעש"ט⁹⁴, ואח"כ – בהתלבשות בחכמה בינה ודעת (באופן דיתפרנסון⁹⁵) ע"י תורת חסידות חב"ד דאדמו"ר הזקן ורבותינו נשיאינו ממלאי מקומו, ובכל דור ודור – מתוסף עוד יותר ויותר בהגילוי דפנימיות התורה (ויתירה מזה – סודות התורה (כדלקמן)).

דלכאורה, אפשר לשאול: כיון שמדור לדור מתוסף בירידת הדורות,

הכח לפעול את הגילוי דשבעה ועשרה בעולם בא מזה שעושים זאת קודם בתורה, כיון ש"קודשא בריך הוא אסתכל באורייתא וברא עלמא, בר נש מסתכל בה באורייתא ומקיים עלמא"⁸⁶: דובר לעיל (ס"ד), שבתורה ישנן שתי דרגות: תורה שבכתב ותורה שבע"פ [וכולל דברי קבלה⁸⁷]. תושב"כ ניתנה מלמעלה, ולכן מדובר שם בגלוי והיא נותנת כח בעיקר לגלות את הטוב הגלוי ושלמות הבריאה מצד למעלה (שביעי). ותושבע"פ נתחדשה בעיקר ע"י עבודת האדם, ולכן מדובר שם והיא נותנת כח בעיקר לגלות את הטוב הנעלם ושלמות הבריאה שנפעלת ע"י עבודת המטה.

בפרטיות יותר זהו החילוק בין נגלה דתורה ופנימיות התורה, גופא דאורייתא ונשמתא דאורייתא⁸⁸: נגלה דתורה מגלה בעיקר את ההלכות כפי שצריכים להתנהג במעשה בפועל, קשור בעיקר עם החלק הגלוי – הגוף – של יהודי ושל העולם, וזה מקשר את היהודי (ואת העולם) עם בחי' גליא דקוב"ה (אלקות שבערך לעולם). פנימיות התורה מדברת בעיקר אודות הפנימיות והנשמה של האדם ושל העולם, ועל-ידי-זה מתקשרים עם בחי' סתים דקוב"ה⁸⁹ (אלקות שלמעלה לגמרי מעולם).

ומזה מובן, שהכח לגלות את הטוב הגלוי בעולם (שבעה) הוא בעיקר ע"י גליא דתורה, והכח לגלות את הטוב הפנימי (עשרה), עד הטוב הנעלם (בחסדים הנסתרים⁹⁰) בתענית וכיו"ב –

הגילוי דבחי' עשר (בתמוז), שמיני' מתברך י"ב"ג תמוז.

86) זח"ב קסא, ריש ע"ב.

87) ראה לעיל ס"ו.

88) זח"ג קנב, א.

89) ראה זוהר שם עג, א.

90) ראה תניא פכ"ו. ובכ"מ.

91) תו"א ר"פ שמות (מט, א).

92) ראה לקו"ש ח"כ ע' 173. וש"נ.

93) תניא אגה"ק סכ"ו (קמב, ב).

94) ראה באגה"ק הידועה דהבעש"ט (כתר שם

טוב בתחלתו. ובכ"מ).

95) ל' התקו"ז ת"ר בסופו. וראה הקדמת

המק"מ לספרו. כסא מלך לתקו"ז שם. ועוד.

והגילוי דפנימיות התורה נמשך באופן דפעולה נמשכת (מזמן הגאולה) – ע"י התלמידים ותלמידי תלמידיו דבעל הגאולה, כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, ו"הנשיא הוא הכל"¹⁰⁰ – הוא נותן כח לכל בני ("הכל") דדור זה, ובפרט ע"י תלמידיו שזכו לראותו בעיני בשר פנים אל פנים (נוסף לזה שאצל כולם הרי "מזליהו חזי"¹⁰¹), וראיית פני הצדיק ונשיא הדור פועלת בהוראים, עד שניכר ומשתקף בהם מה שהם ראו, כולל ולכל לראש – בעבודתם ד"פוצו מעינותיך חוצה",

ובאופן שהולך ומתפשט משנה לשנה, ובפרט בשנים הכי אחרונות – כפי שרואים בפועל, שבשנים האחרונות זכינו והדפיסו ומדפיסים הלאה ריבוי גדול דמאמרי חסידות שהיו עד-עתה בכתב-יד ובגלוי רק ליחיד סגולה, עד גם ענינים שהיו עד-עתה גנוזים מכולם, ודוקא עכשיו מדפיסים אותם והם מתפרסמים לכל

– [נאשרי חלקם וגדול זכותם של כל אלו ושל יוצאי חלציהם שי' שהתעסקו וממשיכים להתעסק בהדפסת הספרים, ע"י סיוע בממונם, או טירחא בגופם וכיו"ב]. –

והגילוי דפנימיות התורה וסודות התורה – נותן כח לגלות בעולם גם את הענינים שלמעלה מגדרי העולם (בחי' עשר), כידוע¹⁰² שע"י גילוי תורת חסידות חב"ד ככלל, המסבירה חסידות בשכל האדם עד בשכל דנה"ב, ובפרט כפי שנתוסף בזה בדורות האחרונים, מקבלים כח מיוחד לעשות מעניני העולם כלים לאלקות, עד שהעולם יעשה דירה לו יתברך בתחתונים –

"אם ראשונים בני מלאכים אנו בני אנשים, ואם ראשונים בני אנשים אנו וכו"⁹⁶, ועאכו"כ בדורות האחרונים דעקבתא דמשיחא⁹⁷ – כיצד יתכן שדוקא אז נתגלתה, ובהרחבה, פנימיות התורה, יותר מבדורות הראשונים!?

והביאור בזה⁹⁸: דוקא ע"י העבודה למטה מגלים את הענינים הסתומים (יותר מכפי שישנם בגילוי מצ"ע). ע"ד האמור לעיל, שדוקא ע"י עבודת האדם נעשה הגילוי דג' מוחין (עשר ארצות), הענינים שלא נמצאים בגלוי בכריאה מצ"ע (אפילו בהיותה בריאה של הקב"ה), עד העילוי ד"אלה תולדות פרץ"²⁷, שלמעלה מ"אלה תולדות השמים והארץ בהבראם"²⁰.

ועד"ז מובן, שדוקא ע"י העבודה בחושך הגלות, ובפרט בדורות האחרונים – מתגלים המעיינות דפנימיות התורה. ולכן מתוסף בזה בכל דור דדור דוקא ע"י הירידה שבכל דור. י. בזה יובן השיכות דשבת זה, עשירי בתמוז, עם חג הגאולה:

ידוע שע"י המאסר והגאולה די"ב-י"ג תמוז נתוסף בהפצת המעיינות חוצה, עד שזה (המאסר והגאולה) הביא ליציאת בעל הגאולה ממדינה ההיא, ולאחרי השתלשלות – בואו ב"חצי כדור התחתון", וזה הוסיף בהגילוי דפנימיות התורה, באופן דהפצה אפילו לגבי ההפצה בדורות שלפני זה, עד שזה מגיע בכל קצוי תבל, עד בחוצה שאין חוצה ממנו⁹⁹.

96 שבת קיב, ב. וראה גם ירושלמי דמאי פ"א ה"ג. שקלים רפ"ה. ב"ר פ"ט, ח (וראה לקו"ש חט"ו ע' 281 הערה 14).

97 ראה משנה סוטה מט, ב.

98 ראה ער"ז קונטרס ענינה של תורת

החסידות שזה"ג להערה 55.

99 ראה בכ"ז "קובץ כ"ח סיון – יובל שנים" ע' 37 ואילך.

100 פרשי' פרשתנו כא, כא.

101 ראה מגילה ג, א. סנהדרין צד, רע"א.

102 ראה סה"מ תרפ"ה ע' פח.

הוא מודה על שני ענינים: (א) "שהחזרת בי נשמתי" – שהקב"ה החזיר לו נשמתו (שהיתה לו אתמול, שלשום וכו'). זאת אומרת, שזה קשור עם הסדר ה"טבעי" כפי שהקב"ה מתנהג עם כל יהודי (ועד"ז עם כל אדם) בכל בוקר. ובהתאם לזה היא עבודתו של היהודי – שעושה עבודתו ע"ד הרגיל, בסדר הטבע. (ב) "רבה אמונתך" מרמז על גילוי אלקות שהוא "רבה", למעלה ממדידה והגבלה (דהסדר הטבעי והרגיל). וזה צריך לעורר ביהודי – מדה כנגד מדה – עבודה באופן ד"רבה", למעלה מרגילות שלו.

בכללות יותר משתקפים שני ענינים אלו בהמשך ברכות השחר: תחילה אומרים ברכות הקשורות עם האופן שבו הקב"ה מנהיג את העולם (בלבושי הטבע) – "הנותן לשכוי בינה להבחין בין יום ובין לילה", "פוקח עורים", "מתיר אסורים", וכו' ¹⁰⁵. אח"כ אומרים את ברכת התורה (ובהמשך לזה אומרים חלקים מתושב"כ ותושבע"פ) – שתורה קדמה (במעלה) לעולם ¹⁰⁶.

וכך ישנם גם אצל יהודי בכללות שני אופני עבודה, החל מעצמו (עולם קטן זה האדם) – העבודה דבירור הגוף וחלקו בעולם, שקשור עם ההגבלות דטבע העולם (שביעי), והעבודה דגילוי הנשמה, ועבודה בלימוד התורה וקיום המצוות, שלמעלה מהגבלת העולם (עשירי).

כמוכן גם בפשטות: אפילו ילד קטן מבין שיש לו שני חלקים – גוף ונשמה. גופו מקבל חיות בדרך הטבע ע"י אכילה ושתי', ומתנהג בכלל ע"פ הסדר הטבעי

שבמציאות העולם (שבעה) יהי הגילוי דאלקות שלמעלה מעולם (עשרה), עד עצמותו ית'.

ובזה נתוסף עוד יותר בקביעות שנה זו, כשחג הגאולה מתברך משבת עשירי בתמוז, וש"פ חוקת – שמרמז על חיבור שני הענינים דשביעי ועשירי (רצוא ושוב), (אלקות שב)עולם ואלקות שלמעלה מהעולם.

עד שזה נעשה הכנה מיד לגאולה האמיתית והשלימה [כידוע ⁹⁴ שע"י הפצת המעינות חוצה מביאים את "אתי מר" דא מלכא משיחא], כשיהי' שלימות החיבור דשביעי ועשירי: הן המעלה ושלימות העולם כפי שהוא מצד הבריאה (בשבעת ימי בראשית), והן החידוש ושלימות הבריאה שנפעל ע"י עבודת האדם – "אלה תולדות פרץ" ²⁷, וחיבור שתי המעלות יחד.

יא. מכל דבר צריכים ללמוד לימוד והוראה פרטית בעבודת השם (כתורת הבעש"ט הידועה ¹⁰³), ועצאכו"כ מקביעות ע"פ תורה – החיבור דיום בשבוע ויום בחודש, ובפרט ביום זה – יום השביעי בשבוע ויום העשירי בחודש.

אחד הלימודים בזה:

בכל יום צריכה להיות אצל יהודי עבודה כפולה – (א) העבודה ד"ימי השבוע", שיפעל במציאות העולם, ושם יגלה אלקות, (ב) העבודה ד"ימי החודש", שיפעל חידוש בהבריאה, יותר מכפי שיש בה מצ"ע.

את שתי העבודות רואים בסדר עבודתו של יהודי בכל יום, ומיד בתחלת היום: ב"מודה אני לפניך" (שיהודי אומר מיד כשניעור משנתו ¹⁰⁴)

105) ראה ברכות ט, ב.

106) ראה פסחים נד, א. מדרש תהלים צ, ד.

כ"ר פ"י, ב. תנחומא וישב ד. וש"נ. זח"ב מט, א. וראה סה"מ תש"ח ס"ע 272.

103) נסמן בהערה 6.

104) סידור אדה"ז במקומו.

ועד"ז במצוות ישנו גוף המצוה – מעשה המצוה, ונשמת המצוה – כוונת המצוה (ועד"ז קיום המצוה באופן דלפנים משורת הדין).

ובכל ענינים אלו ישנו הלימוד הנ"ל – שבכל יום ויום צריכים להיות שני עניני עבודה, וחיבור שניהם יחד – הן העבודה עם הגוף והן עם הנשמה, הן בלימוד נגלה דתורה והן בלימוד פנימיות התורה, הן קיום מעשה המצוות והן כוונת המצוות, ובאופן שעושים את שניהם יחדיו.

יב. ובנוגע לפועל – ובפרט בעמדנו בסמיכות לחג הגאולה די"ב-י"ג תמוז, שבו ניתוסף הוספה וחידוש בהרבצת התורה והיהדות והפצת המעיינות חוצה – יש להציע:

נוסף על השיעורים הקבועים בלימוד התורה שיש לכל-אחד בכל יום – יוסיפו בכל יום (כל חד לפום שיעורא דילי) לימוד מיוחד ללמוד ענין נגלה דתורה וענין בפנימיות התורה¹⁰⁸ – עכ"פ ענין אחד לעיונא בכל אחד מהם, ובמיוחד – ענין שכולל את החיבור דנגלה וחסידות ביחד, ז.א. הן הפירוש הפשוט בזה ע"פ נגלה ביחד עם הביאור בזה בפנימיות הענינים. וכפי שמצינו במיוחד בדברי תורת רבותינו נשיאינו שנדפסים בפרט לאחרונה.

וכן גם להוסיף בקיום המצוות בהידור, ובהדגשה – ע"י הוספה בכוונת המצוה, לתת הדגשה במיוחד שביחד עם קיום המצוה בפועל יהי בזה גם [אפילו בנוגע למצוות בהן אין הכוונה לעיכובא] כוונת המצוה

דהעולם. ונשמתו מוסתרת מצ"ע (אין הוא רואה אותה בעיניו), אבל הוא מרגיש ומבין שיש בו כח על-גופני (רוחני) שמחי' אותו. הילד מבין גם, שגופו – בהיותו דבר גשמי, אותו הוא רואה בגלוי בעיניו – מוגבל במדה מסויימת, ודורש מדה מסויימת של מאכל ומשקה בכדי שיחי'. משא"כ נשמתו – שהיא רוחניות (חלק אלוקה ממעל ממש) – אין לה הגבלות גשמיות. ולכן ה"ה מבין, שהעבודה שעושה עם גופו, שהגוף יעבוד את הקב"ה – קשורה עם הגבלות הגוף והעולם. והעבודה שעושה עם נשמתו, היא ללא הגבלות אלו.

וכן גם בנשמה עצמה – ישנן דרגות, ובכללות – שתי דרגות: פנימיות הנשמה וחיצוניות הנשמה. כפי שגם ילד מבין, שבדברים שנוגעים לו בנפש – ישנם דברים שנוגעים בפנימיות נפשו (ורודף אחריהם בחזקה רבה), ודברים שנוגעים רק בחיצוניות נפשו (אין הוא רודף אחריהם, ועד שיכול לפעמים לשכוח אודותם). וכך גם בעבודתו בשני חלקי הנשמה – חיצוניות הנשמה קשורה עם מדידה והגבלה, בערך להעבודה דפנימיות הנשמה, שהיא למעלה ממדידה והגבלה.

עד"ז הוא גם בעבודתו של יהודי בתורה ומצוות עצמם – ישנו החילוק בין גופא דאורייתא (נגלה דתורה), שיש לו מדידה והגבלה, ונשמתא דאורייתא (פנימיות התורה), שהיא למעלה ממדידה והגבלה¹⁰⁷. וכך גם בפנימיות התורה גופא – ישנה נשמתא דאורייתא (רזין) ונשמתא דנשמתא דאורייתא (רזין דרזין).

108) להעיר מהנהגת האריז"ל (שער המצוות ושמעי המצוות פ' ואתחנן. פע"ח שער הנהגת הלימוד פ"א), ש"הי מעיי' ו' דרכים ע"ד הפשוט (בהלכה) נגד ו' ימי החול, וא' על דרך הסוד כנגד יום השבת".

107) המשך תערוב' ח"א ספ"ח. סה"מ הי"ת ע' 67. וראה סה"מ מלוקט ח"ג ע' רטז.

דשבעה עשר בתמוז – תבוא כבר הגאולה, באופן שלפני ההתחלה ד"בין המצרים" יהי" "הפכו ימים אלו לשון ולשמחה ולמועדים טובים", בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקו – תהי' בפשטות ביאת המשיח והתפשטות המשיח, "מלך מבית דוד הוגה בתורה ועוסק במצוות כדוד אביו כו', ויכופ כל ישראל לילך בה ולחזק בדקה, וילחם מלחמת ה'" ויעשה ויצליח ויבנה מקדש במקומו ויקבץ נדחי ישראל – כפס"ד הרמב"ם¹¹⁰,

וכל זה נעשה באופן – (רמב"ם ר"ת) "רבות מופתי בארץ מצרים", שעוד בהיותנו במצרים וגבולים דגלות, מתגלים "רבות מופתי".

ונעשה "רבות מופתי", שבאופן שכאשר שואלים יהודי: מה הי' המופת האחרון שראו? הוא משיב: מה פתאום האחרון?! ישנם ויהיו עוד "רבות מופתי", ו"רבות" בלשון התורה פירושו יותר ויותר, עד בלי הגבלה.

עד תיכף הגאולה האמיתית והשלימה, כמ"ש "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות" נפלאות גם בערך נפלאות במצרים – הן באיכות הנפלאות והן בכמות הנפלאות.

הקיצו ורננו שוכני עפר, ובעל הגאולה בתוכם ובראשם, ביחד עם כל בני" – נשמות בריאות בגופים בריאים – ובנערינו ובזקינינו ובבנותינו, עפים עם ענני שמיא בארץ הקודש, בירושלים עיר הקודש, להר הקודש, ולבית המקדש השלישי, מקדש אדני' כוננו ידיך.

בשלימות (כל חד לפום שיעורא דילי'), וגם – בקיום המצוות באופן דלפנים משרת הדין.

כולל ובמיוחד במצות הצדקה – הגם שבצדקה לא נוגע כוונת הנותן, אבל הרי ידוע שהמצוה היא בשלימות יתירה כאשר עושים אותה בסבר פנים יפות וכו'. להוסיף הן בנתינת הצדקה בפועל (בכמות), ביחד עם הוספה בה"נשמה" דמצוה זו – הכוונה, ובסבר פנים יפות.

ועד"ז גם בצדקה בדיבור – ע"י נתינת עצה טובה לזולת, לדבר טוב על הזולת, וצדקה במחשבה – ע"י מחשבה טובה על הזולת.

ובכל זה – נוסף על פעולת עצמו בזה, להשפיע בזה גם על אחרים, עד "ואהבת לרעך כמוך", שגם הם יעשו כך בכל הפרטים הנ"ל.

יג. ובקשר עם חג הגאולה עצמו – לעשות גם את כל ההכנות המתאימות לסדר התוועדויות בקשר עם חג הגאולה בכל מקום ומקום ביום המתאים לפי תנאי המקום – ביום די"ב תמוז, או י"ג תמוז, או בשני הימים, או גם – בימים שלאחרי זה, ובפרט ביום השבת.

והתוועדויות שבהן כו"כ מישראל מתאספים יחדיו, ואיש את רעהו יעזורו ולאחיו יאמר חזק¹⁰⁹ – בקבלת החלטות טובות והוספה בכל עניני יהדות, תורה ומצוותי', ובפרט – בהפצת התורה והיהדות, והפצת המעיינות חוצה.

ויהי רצון, שתיכף ומיד ממש, עוד קודם חג הגאולה, ועאכו"כ לפני היום

(110) הלי' מלכים ספ"א.

(109) ישעי' מא, ו.